

Josep Franco

En un altre lloc¹, comentàvem que les etapes del comentari implicaven l'anàlisi textual, a través del *reconeixement* i la *comprensió*. La primera es basa en la *segmentació* i l'*estratificació*. La *segmentació* és una ordenació de continguts significatius de major a menor o viceversa de l'ordre d'allò lineal, sintagmàtica del significat, que permetrà començar a acotar allò que hem definit com espai textual filmic. Però ben entès que és una ordenació interessada per al comentarista. La relació entre els signes aquí és de contigüïtat. L'*estratificació* és de l'ordre d'allò paradigmàtic, paradigmàtica del significat, que l'estratifica, transversalment, relacionant els elements dels segments per veure repeticions o variacions, o simplement per veure com funciona de manera diferent un mateix element en segments diferents. Significació que s'extreu per *oposició* analitzant al bell mig de cada segment significatiu, abans destriat, els elements interns, com ara el temps, l'espai, l'acció, elements figuratius o de banda sonora, etcètera, i veure com funcionen i signifiquen coses diferents si els canviàvem de segment. El mateix que els passa als fonemes en lingüística estructural. En aquest estadi del comentari, complementari de l'anterior, classificam encara més interessadament els elements, perquè es troben en relació metafòrica, i és l'espectador qui afegeix, des del punt de vista del sentit que va atorgant-li al film, una direcció determinada de comentari, una lectura poètica, en el sentit, òbviament metafòric del terme. Acotam encara més l'espai textual significatiu que ens permetrà disfrutar del sentit, gens significatiu per a tothom, curiosament; això és, un significat, el del sentit, que no està encara socialitzat i codificat per una majoria. Que encara és de l'ordre d'allò individual i que depèn de la competència lectora de l'interpretant.

Finalment, l'etapa de la *recomposició* organitzarà els elements suara destriats per oferir una lògica que expliqui el funcionament de tot, entès com un ens

orgànic: treball de sentit. Aquesta lògica serà la que permetrà d'atorgar-li uns significats, per poder passar a l'estadi del sentit individualitzat i concret i, per què no, contradictori. Lògica que es compon de tres segments: *enumeració* dels elements catalogats en la segmentació, *ordenació* lineal i jeràrquica d'aquests i *articulació* que proposi un nou model d'organització. Lògica coherent amb la lògica fílmica del propi film i de les expectatives de l'espectador. Hom pot fer servir tota aquesta amalgama de significats per *deconstruir* els significats hegemònics, a través d'una lectura de sentit diferenciada d'aquests. Si acceptam unes coses les ordenarem d'una determinada manera que si n'acceptam

d'altres, i aquí rau el principi del *gest semàntic* de què parlàvem més amunt². L'espectador pot apartar-se d'aquests pressupòsits socioculturals per llegir el text com a proposta a *contrario* d'allò que en principi volia dir l'estructura més visible d'aquest, la considerada hegemònica. A això s'anomena lectura simptomàtica. Molt sovint els textos clàssics són opacs a altres lectures, precisament per això: és tan gran el pes que suporten de tantes i tantes lectures de cinèfil, lineals i idèntiques, que es fa difícil fer-ne d'altres sense que et titllen de delirant, aberrant i poc correcte. O simplement s'han fet tan rematadament antics que la gent se'n riu quan assisteix a la seva reposició.

Totes les operacions d'anàlisi i interpretació no s'esgoten, però, precisa-

ment en la constitució d'un espai textual, que seria el context de regles que ens permeten atribuir significats. Però, la darrera operació, la de l'articulació, ens permet d'entrar en el territori del sentit, que no és el mateix que la significació. Significació n'hi ha entre codis socialitzats. Sentit n'hi pot haver entre un codi no institucionalitzat, no socialitzat, un codi o un encara no codi i un interpretant que respongui. Entre l'espai textual, conjunt de regles per on transitam, que hem construït d'acord amb unes normes més o manco generalitzades (semiòtiques) i el sentit, interpretació més o manco individualitzada, més o manco autoritzada, que pot acabar convertint-se en regla assumida i per tant caure de la part de l'espai textual, hi ha un treball de construcció de sentit, sempre obert i impossible d'acotar-se, en principi. Aquest esclat de sentit es produeix també en aplicar la intertextualitat, que implica que qualsevol text és un teixit nou de citacions anteriors (Barthes, 19683), un mosaic de citacions (Kristeva, 19784), de caràcter dialògic (Bakhtin), un territori infinit on s'hi pot entrar amb diverses metodologies, com ara el feminisme, la psicoanàlisi, la deconstrucció, etcètera. Però no solament d'intertextualitat es pot eixamplar l'horitzó d'expectatives

del lector, que d'això es tracta, de no veure el món amb orelles d'ase, sinó també (Genette, 19825) de paratextualitat, metatextualitat, hipertextualitat, arxitextualitat, etcètera, en una simfonia interminable.

P.D.: L'amic Jaume em demana que faci més entenedor un territori poc transitat per la cinefilia, la semiòtica aplicada al cinema. Ho hem intentat, tot i saber que de l'estructuralisme i de la semiòtica als cinemes de barriada, on es veia cinema amb les vísceres, mai no ha entrat aquest vent, tan aclaridor i multiplicador de goig. □

¹ A la sèrie La Forma Fílmica I-V, publicada a *Temps Moderns*, els darrers números.

² També a la sèrie de *Temps Moderns*, La Forma Fílmica.